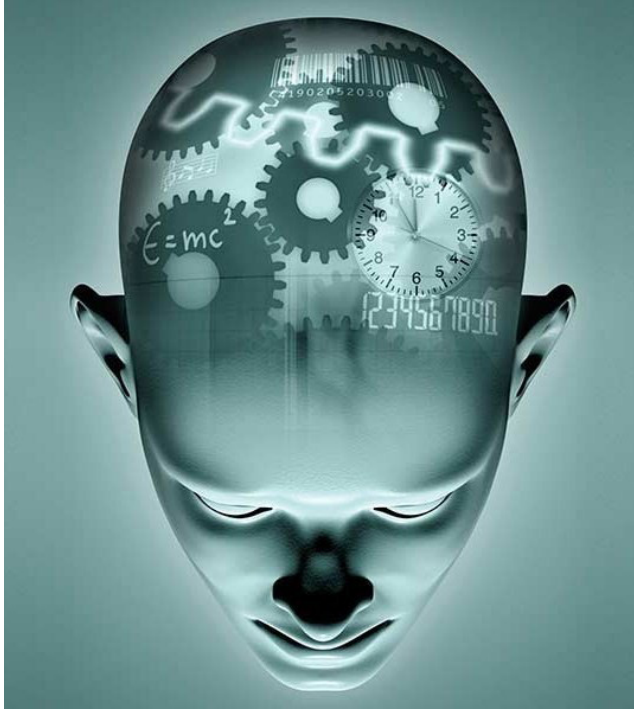

FELSEFENİN ANLAMI

Düşünmenin Önemi ve Gerekliliği

Düşünme, ünlü filozof Aristoteles'in işaret ettiği gibi, insan olmak bakımından bizi biz yapan en temel özelliğimiz olduğuna göre, teorik açıdan, kendimizi gerçekleştirmek adına ona özen göstermemiz, düşünmenin sadece niceliğini artırmaya değil aynı zamanda niteliğini de geliştirmeye, düşünme süreçlerimizde yanlıştan kaçınmaya ve dosdoğru düşünmeye karşı duyarlı olmamız gerekir. Bu ise ancak düşünme üzerine düşünmekle, bir üst düşünme ile mümkün olabilir.

Eleştirel düşünme, düşünme üstüne düşünmemizi sağlayan bir üst düşünme becerisi olarak bize böyle bir imkan sağlar. Bununla birlikte eleştirel düşünme sadece insanın kendisini gerçekleştirmesine yardımcı olmaz. Eleştirel düşünme, aynı zamanda, hem sağlıklı birey hem de sağlıklı toplum bakımından pratik bir gerekliliktir.

Derinlemesine düşünme, nesnelerin doğrudan duyular vasıtasıyla değil ama dolaylı olarak düşünme aracılığıyla bilincine varıldığı bir farkındalık ya da bilinç olarak tanımlanabilir.

Düşünme işlevinin temel amacı, yaşamımızdaki olaylara anlam yüklemek, bu olayları kategoriler halinde sınıflandırmak ve öznel bir biçimde kimliklendirmektir. Yargıda bulunma, kavrama, çözümlenme, açıklama, tanımlama, karşılaştırma ve bir senteze ulaşma gibi eylemlerimiz, düşüncenin bu işlevi kapsamında gerçekleşir.

- 📖 Düşünme, insanın en önemli eylemi olup, onu diğer canlılardan ayıran temel özelliklerden biridir.
- 📖 Düşünme, sistematik ya da rastlantısal olarak düşünce (fikir) üretimi ile sonuçlanan zihinsel bir süreçtir.
- 📖 Düşünme, duyum ve izlenimlerden, tasarımlardan ayrı olarak aklın bağımsız ve kendine özgü eylemidir.
- 📖 Düşünme, karşılaştırmalar yapma, ayırma, birleştirme, bağlantıları ve biçimleri kavrama yetisidir.
- 📖 Düşünme sürecinin girdileri veri, enformasyon, bilgi, kanıt, inanç ve duyumlardır.
- 📖 Düşünme sırasında mantık, sağduyu veya yaratıcılık etkisi altında, akıl yürütme, sezme ya da düş kurma süreçlerinden biri ya da birden fazlası devreye girmektedir.
- 📖 Bu süreçlerin çıktısı ise akılsal ya da akıldışı (sezgi, deney gibi) düşüncelerdir.
- 📖 Düşünmenin ürünü düşüncedir. Düşünceler ancak düşünmenin yaratıcılığı içinde gerçekleşirler.
- 📖 Düşünmenin belli bir biçim almasıyla düşünce oluşur. Bu da ancak dil yoluyla gerçekleşir. Düşüncenin dille sıkı bir bağıllığı vardır. Düşünceler sözcüklere dökülemiyorsa, düşünme biçim almamış, düşünce olmamış demektir. Ancak düşüncelerin ifadesi için tek araç dil değildir. Resim, hareketli görüntü, ses, mimik ya da beden hareketleri de düşünceleri ifade etmekte kullanılabilirler.
- 📖 Düşünmenin temel birimleri; kavramlar, simgeler, imgelerdir. Bunların tümü soyuttur.

bu gizil gücü, kişiyi olgunlaştıran ve aydınlatan bir yetiye sahiptir. Dolayısıyla kişi, kendi hayatında yaşadıkları ile derin ve özgün bir kimliğe kavuşmakta ve bireyleşme yolunda hayatında gelişmeye doğru önemli adımlar atmaktadır.

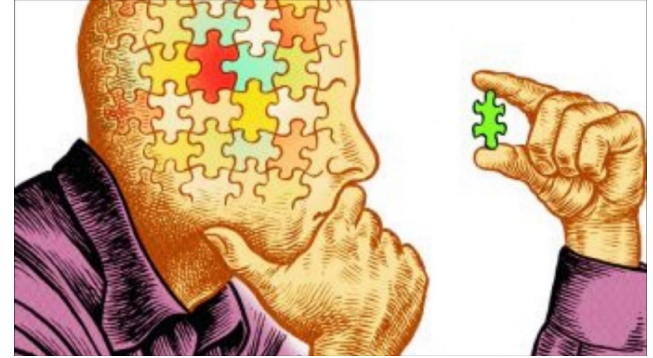

- Öz bilinç, bireyin bir aynasıdır. Birey aynasına baktığı zaman kendisini ehliyleştiren, olgunlaştıran ve hayatta belirli bir konuma getiren manevi zincirlerinin ruhsal uyumunu, manevi anlamda bütünleşmiş bir portresini görür. Bu manevi bütünlük, bireye bir kimlik, nitelik ve olgunluk kazandırır. Dolayısıyla bireyin öz bilincini yitirmesi veya bastırması demek, bireyin kendi benliğini yadsımak veya bastırmak demektir.
- Öz bilinç, bireyin kendisindeki yanlışlarını bulabilmesinde yardımcı olacak olan iç rehberdir. Bu rehber, bireyin kendi iç yüzünü aralayan ve kişinin kendisi ile arasında olan bağlantının netliğine bağlı kalarak onu doğru bir şekilde tanımlayan kendi gizli aynasıdır.
- Öz bilinç, muhakeme gücü olan ve evrende kendi iradesiyle yaşamsal motivasyonunu sağlayan insanın manevi donanımları ve birikimleri ile vücut bulan bir araçtır. Bu yüzden öz bilinç, bireyin kendini tanımasında, yargılama-sında ve kendini olumlu veya olumsuz değerlendirebilmesinde belirleyici bir rol üstlenen benliğin içsel bir bildirimidir. Bu rehber, hayatın doğallığı ve hayatın özülle temas kuran benliğin kendisidir. Öz bilinç, hayatla kurduğumuz bağı ve var olanları hatırlatır.
- Öz bilinç, her kişinin içinde bulunan ve netliğini kaybetse de asla kaybolmayan ve yok olmayan bir varlıktır.
- Öz bilinç, özellikle bireyin ruhsal yaşantısının ve hayatla kurduğu ilişkinin dengesinin ve dinginliğinin sağlanmasında önemli bir rol oynar. Öz bilincin etkinliğini yitirmesi demek, bireyin kendi iradesinin körleşmesi demektir.

Felsefe (Philosophia) ile Sevgi, Arayış, Bilgi, Hakikat ve Hikmet (Bilgelik/Sophia) Kavramlarının İlişkisi

Bir şeyin ne olduğunu söylemenin eski çağlardan beri kabul edilen en iyi yolu, o şeyi tanımlamaktır. Çünkü doğru bir tanım, tanımlanan şeyin ayırt edici özelliğini gözler önüne sererek ne olduğunu ortaya koyar.

Felsefe için böyle bir tanımlama yapabilmek ne kolay ne de doğru bir şeydir. Felsefeyi tanımlamanın kolay bir iş olmamasının nedeni, öncelikle onu tanımlayacak kişilerin ve bu arada farklı tarihsel ve sosyal koşullardan etkilenen filozofların ilgililerinin, dünyaya bakış tarzlarının farklılık gösterebilmesidir. Söz konusu farklılık, doğal olarak filozofların felsefe anlayışlarına ve felsefeyi tanımlama tarzlarına da yansımıştır. Örneğin pek çok filozof felsefeyi belli özellikleri olan bir düşünme tarzı üzerinden dünyayı anlama ve yorumlama faaliyeti olarak tanımlarken pek çok filozof da filozofların şimdiye kadar dünyayı sadece anlamaya çalıştıklarını oysa önemli olanın dünyayı anlamaktan ziyade onu değiştirmek olduğunu öne sürmüştür.

Felsefenin tanımı ve anlamı, sadece filozoflar arasında değil, kültürden kültüre de değişiklik göstermiştir. Örneğin; felsefenin en eski merkezlerinden biri olan Antik Yunan'da, felsefe, MÖ 6. yüzyıldan başlayarak varlığa, neyin gerçekten var olduğuna ilişkin teorik bir araştırma olarak başlamıştır.

Oysa yaklaşık olarak aynı dönemlerde, Doğu'da, düşünürlerin ilgileri daha farklı bir nitelik kazanmıştır. Bu dönemde, örneğin Çinlilerin felsefelerinin daha somut ve pratik olduğu söylenebilir. Nitekim Çinli düşünürler felsefeden, sosyal çevre içinde ahenkli ilişkiler geliştirmenin yolları üzerine düşünmeyi anlamışlardır.

Söz gelimi Çinli düşünür Konfüçyüs'ün felsefesi, hemen hemen sadece toplumsal ve politik meselelerle, doğru ve adil yönetim gibi konularla, aile ve toplum değerleriyle ilgili olmuştur. Gerçekten de o, hep uyumlu ilişkiler, önderlik ve devlet adamlığı üzerine konuşmuş; kişinin kendisini sorgulamasından, dönüş-

“Felsefe, nesnelerin hakikatlerini oldukları gibi bilmek ve onların varoluşları ile hüviyetleri konusunda hüküm vermek suretiyle, insan ruhunun olgunlaşmasıdır.”

Muhyiddin İbnü'l-Arabi (1165-1240)

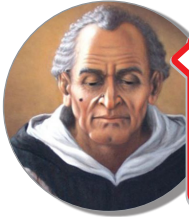
“Felsefenin konusu Tanrı'dır, Tanrı'nın tanımlanmasıdır.”

Thomas Aquinas (1225-1274)

“Felsefe, deney ve gözleme dayanan bilimsel veriler üzerinde düşündürmektir.”

Francis Bacon (1561-1626)

“Felsefe eleştiridir.”

Tommaso Campanella (1568-1639)

“Felsefe yapmak doğru düşündürmektir.”

Thomas Hobbes (1588-1679)

“Felsefe bir bilimdir ve geometrik yöntemi metafiziğe uygulamak gerekir, felsefeyi kesin bir bilim yapmak için.” “Felsefe sözünden hikmeti (bilgelik) incelemek anlaşılır. Bilgelikten de, insanın bilebildiği kadar, bütün şeylerin tam bilgisi anlaşılır.” “Felsefesiz yaşamak, gözü kapalı yaşamaktır.”

Rene Descartes (1595-1650)

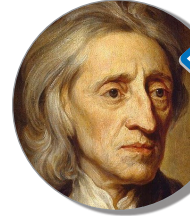
“Felsefeyle alay etmek de bir felsefedir.”

Blaise Pascal (1623-1662)

“Felsefe, geliştirilmiş bir matematiktir.”

Baruch Spinoza (1632-1677)

“Felsefe, bütün düşüncelerimizin duyularımız ile gerçek alemden geldiğini kanıtlamaktır.”

John Locke (1632-1704)

“Felsefe, gerçekte doğru olanı algılamaktır. Felsefe göklerden yere inerek, beş duyuyla kavranan konularla ilgilenmelidir.”

G. W. Leibniz (1646-1716)

“Felsefe, varlık olmak bakımından varlığın bilimidir.”

George Berkeley (1685-1753)

“Felsefe, insan zihninin mahiyetini incelemektir.”

David Hume (1711-1776)

Doğru**Yanlış**

1 Öz-bilinç, bireyin kendine özgü manevi bir evrendir.

2 Eleştirel düşünme, hazır düşünme kalıplarının dışına çıkmamayı gerektirir.

3 Felsefe, Grekçe'de "bilgelik sevgisi" anlamına gelen "philosophia" teriminden gelir.

4 Filozof, bilgeliği seven, bilgiyi arayan ve ona ulaşmak isteyen kişidir.

5 Filozof, düşünce özgürlüğüne sahip olduğu için tutarlı düşünmek zorunda değildir.

6 Filozof, genel görüş ve kabullerin dışında arayışını sürdürme merakına sahip olan kişidir.

7 Filozof, sorgulama güdüsünü hiç kaybetmeden devam ettirebilen bir insandır.

8 Filozof, farklı fikirleri toplumsal koşullara uymadığı gerekçesiyle reddedebilen bir kişidir.

9 Filozof, soru soran ve sorularına bilimsel kriterler çerçevesinde kesin cevap verebilir.

10 Filozof, fikirleriyle başka insanlara yol gösterebilen, onlara rehberlik yapabilen insandır.

11 Filozofun sorgulayıcı olması, felsefenin kümülatif olma özelliğiyle ifade edilir.

12 Felsefe, demokrasi kültürünün gelişmesi için önemli işlevlere sahiptir.

13 Felsefe, hiçbir bilgiye körü körüne bağlanmamıza yardımcı olur.

14 Felsefede önemli olan tutarlılık değil, herkesin uzlaştığı doğruluktur.

15 Felsefe, sistemli ve mantıksal bilgiler toplamıdır.

16 Felsefenin öznel olması, sorulara kesin cevaplar verilememesinin nedenidir.

17 Felsefe, merak duygusuna dayalı olduğu için sorgulayıcı bir bilgidir.

18 Felsefe, kendi tarihinden soyutlanarak ele alınmalıdır.

19 Felsefede temellendirme yapmak, deney ve gözlem verilerinden hareketle kesin sonuçlara ulaşmayı gerektirir.

20 Filozofun içinde bulunduğu toplumsal ortam ve tarihsel dönem, onun görüşleri üzerinde etkili olabilir.

Aşağıdaki filozofları felsefe hakkındaki tanımlarıyla doğru olarak eşleştiriniz.

FİLOZOFLAR		
SOKRATES	1	...
ARİSTOTELES	2	...
KANT	3	...
PLATON	4	...
FARABİ	5	...
EL-KİNDİ	6	...
DAVİD HUME	7	...
KARL JASPERS	8	...
T. HOBBS	9	...
SPİNOZA	10	...
EPIKÜROS	11	...
ANSELMUS	12	...
BERKELEY	13	...
SENECA	14	...
İBN-İ SİNA	15	...

FELSEFE TANIMLARI	
a	"Felsefe, ilkeler ya da ilk nedenler bilimidir."
b	"Felsefe, doğruyu bulma yolunda, düşünsel bir çalışmadır."
c	"Felsefe, var olmaları bakımından varlıkların bilinmesidir."
d	"Felsefe öğrenilemez, sadece felsefe yapmak öğrenilebilir."
e	"Felsefe, neleri bilmediğini bilmektir."
f	"Felsefe yolda olmaktır."
g	"Felsefe, genelleştirilmiş bir matematiktir."
h	"Felsefe yapmak doğru düşünmektir."
i	"Felsefe insanın kendisini tanımasıdır."
j	"Felsefe, insan zihninin mahiyetini incelemektir."
k	"Felsefe, konuşmayı değil, hareket etmeyi öğretir."
l	"Felsefenin gayesi, nesnelere hakikatlerine bir insanın vakıf olabileceği kadar vakıf olmaktır."
m	"Felsefe, mutlu bir yaşam sağlamak için tutarlı eylemsel bir sistemdir."
n	"Felsefe, varlık olmak bakımından varlığın bilimidir."
o	"Felsefe, inanılanı anlamaya çalışmaktır."

Aşağıdaki film analizinde geçen felsefi görüşleri tespit ediniz ve bu görüşü temellendiren argümanları tartışınız.

TRUMAN SHOW VE GERÇEKLİK

Truman Burbank, kendini sıradan bir adam zannetmektedir. Halbuki onun düşündüğü sıradanlığın tam aksine dünyanın izlediği bir televizyon programının baş karakteridir. Tüm dünya onun ilk adımından evliliğine, babasını kaybedişinden ilk aşkına her şeyi bilmektedir. Programın böyle tutulmasının sebebi ise Truman'ın hayatı ne kadar kamera ve aktörlerle çevrili olursa olsun onun rol yapmamasıdır.

Doğumundan beri 5000'e yakın kamera ile Hollywood'un ortasında, uzaydan bile görünen bir setin içinde ne olduğunu bilmeden yaşayan bir insan... O yapmacık bir aktör veya özel efektlerle sürekli heyecan yaratmaya çalışan biri değil, gerçek hayatını yaşayan bir insandır. Hayalleri olan, gezmek, keşfetmek isteyen...

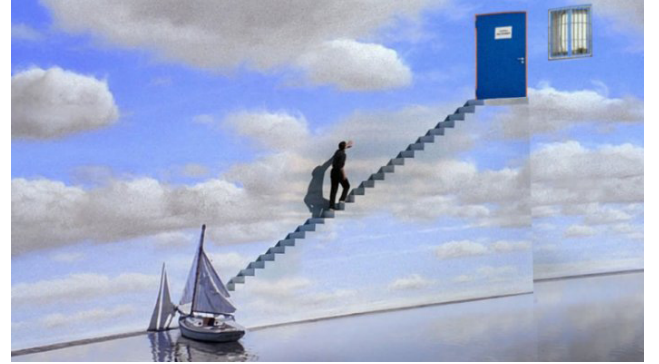
Her şeyin mükemmel olduğu bir dünyaya doğan bir bebek, iyi kalpli ve düzeni bozmayan bir insan Truman. Her gün aynı şeyleri yapan yani bir sigortacı olarak işine giden, aynı radyo kanalını dinleyen, karısı ile aynı şeyleri konuşan... Biz gerçek dünyada yaşayanların tüm sorunlarımızdan kaçmayı ve öyle bir hayat yaşamak istediği türden. Bir televizyon programının bu kadar ünlü olmasının asıl sebebi de bu aslında; insanların onun hayatına duydukları imrenme...

Daha sonra Truman, hayatında bazı tekrarlar ve karmaşalar fark eder. Neden karısı onunla sürekli bir şey tanıtıyormuş gibi konuşuyor? Neden tanımadığı insanlar ona ismi ile hitap ediyor? Bir şeylerin yanlış olduğunu fark eder ve ne olduğunu sorgular, rutinden çıkar ve aklına geldiği gibi hareket eder ama çevresindeki insanlar onu hala istedikleri yöne yönlendirmeye çalışıyorlardır.

Truman Show'un asıl önemi bugünkü dünyamız ile benzerliği... İnsanların yönlendirilmeye çalışılması, kendi hayatlarını yaşamalarına önem verilmeyişi... Bir yönetmen tarafından yönetilen, aslında orada olduğunuzu bilmeden bir sette yaşamak... Kontrolün sizde olmadığını bilmemek ve direktiflerle yönlendirilen bir birey olduğunun farkında olmamak... Ne seçim yapacağını önceden bilen insanlarla dolu bir yerde yaşamak... Pes etmek veya etmemek...

Filmin bir diğer yanı ise zıtlığı çok güzel anlatıyor olması. İzleyici kitlesinde Truman'ın "gerçek bir hayatı olsun" isteyenler de var, "bu hayat onun için çok daha iyi, gerçek hayatı zaten bu" diyenler de var. İçinde dürüstlük dolu bir yaşamın bir yalan üzerine, bir setin üzerine kurulu olması var. Truman'ın mutluluğu ve mutsuzluğu, bir insanın gelgitleri var. Zıtlıklarla gerçek hayatın seçimlerini anlatan bir film Truman Show... Eğer bir seçim hakkım olsaydı hayatımı mükemmel bir yaşamda mı yaşamak isterdim, yoksa gerçek dünyayı mı seçerdim? Gerçekten hayallerimin peşinden gidecek cesareti bulabilir miydim? Daha da önemlisi ne olduğunu hiç bilmediğim, istediğim bir şeyin peşinden gidebilir miydim?

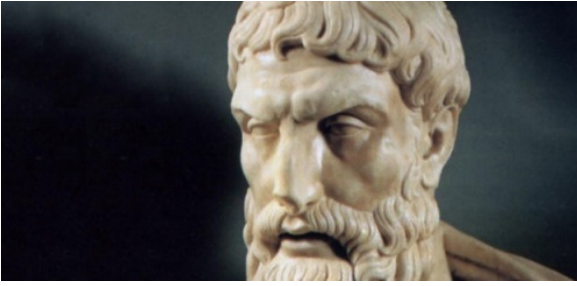

Truman Show, içinde gerçek hayatı da sorguluyor, seçimlerimiz hakkında bize biraz daha cesur olmamız gerektiğini de söylüyor. Durup etrafımıza dikkatli bakmamız gerektiğini anlatıyor. Olayların gerçekliğini sorgulamamız gerektiğini söylüyor. Bunların sonucunda Truman kendi seçimini yapıyor. Şimdi bizim seçim yapma zamanımız...

Hedonizm (Hazcılık)

Hedonizmin kurucusu **Aristippos**'a göre, insanın yapması gereken acıdan kaçınmaktır. Herkes en yüksek şey olarak hazzı ister ve hazzı sağlayan şey iyidir. Böylece iradenin biricik amacı hazzdır. Önemli olan anlık hazlardır. Hazlar aralarında nitelik bakımından değil, şiddet dereceleri bakımından ayrılırlar. Maddi (duyusal) hazlar, manevi hazlardan daha üstündürler.

Haz ahlakının önemli temsilcilerinden biri de **Epiküros**'tur. Ona göre iyi, haz verendir, kötü ise acı verendir. Faydalı olan şeyler bize haz verir, faydalı olmayanlara acı. O zaman en üstün iyi faydadır. Fakat bir şeyin faydalı olup olmaması duruma göre değiştiğinden, ahlaki olarak iyi de duruma göre değişir. Bu nedenle evrensel bir ahlak yasasından söz edilemez.

Her hazzın gerçek özü ve amacı ancak bir acısızlıkta, acıdan kurtulmada bulunur. İyi, kötüden kurtuluştan başka bir şey değildir. En yüksek iyi bilgidir. Yalnız bilgi bizi özgür yapar. Doğaya uygun yaşayan bir kimse, hiçbir zaman yoksul olamaz. Çünkü doğaya uygun yaşandığında ne ruh rahatsızlığı ne de beden acısı vardır. Beden hazları kısa sürer, yalnızca ruh hazları gelip geçici olmayan hazlardır. Öte yandan ruhsal acılar da aynı şekilde daha ağır olan acılardır. Çünkü vücut şimdiki kötülüklerden acı çeker; oysa ruh, geçmiş ve gelecektekilerden etkilenir.

"Evrende her şey insan için haz obsesidir. Ancak erdemle gelen bilgi arttıkça haz da artar. Bu nedenle yönelim haza değil bilgiye olmalıdır."

Epiküros

**BEST
BİLGİ**

Egoizm (Bencillik)

İnsanın eylemlerinde yalnız kendini ve kendi çıkarlarını düşündüğü, ahlaki iyinin de böyle bir fayda düşüncesine dayandığını ileri sürer.

Bu görüşün temsilcisi olan **Thomas Hobbes**, insanın doğal durumundan hareket eder. Ona göre insan doğuştan bencildir ve onda egemen olan kendini koruma içgüdüdür. Tüm insanlar eşittir ve doğa herkese, her şey üzerinde eşit haklar vermiştir. Herkes kendi çıkarı için çalışır. Bu yüzden başkalarıyla çatışma durumuna girer. Ahlaklı davranış, çatışma durumunu önlemek için bir araçtır. Bu nedenle herkesin üzerinde anlaşacağı bir ahlak yasası olamaz.

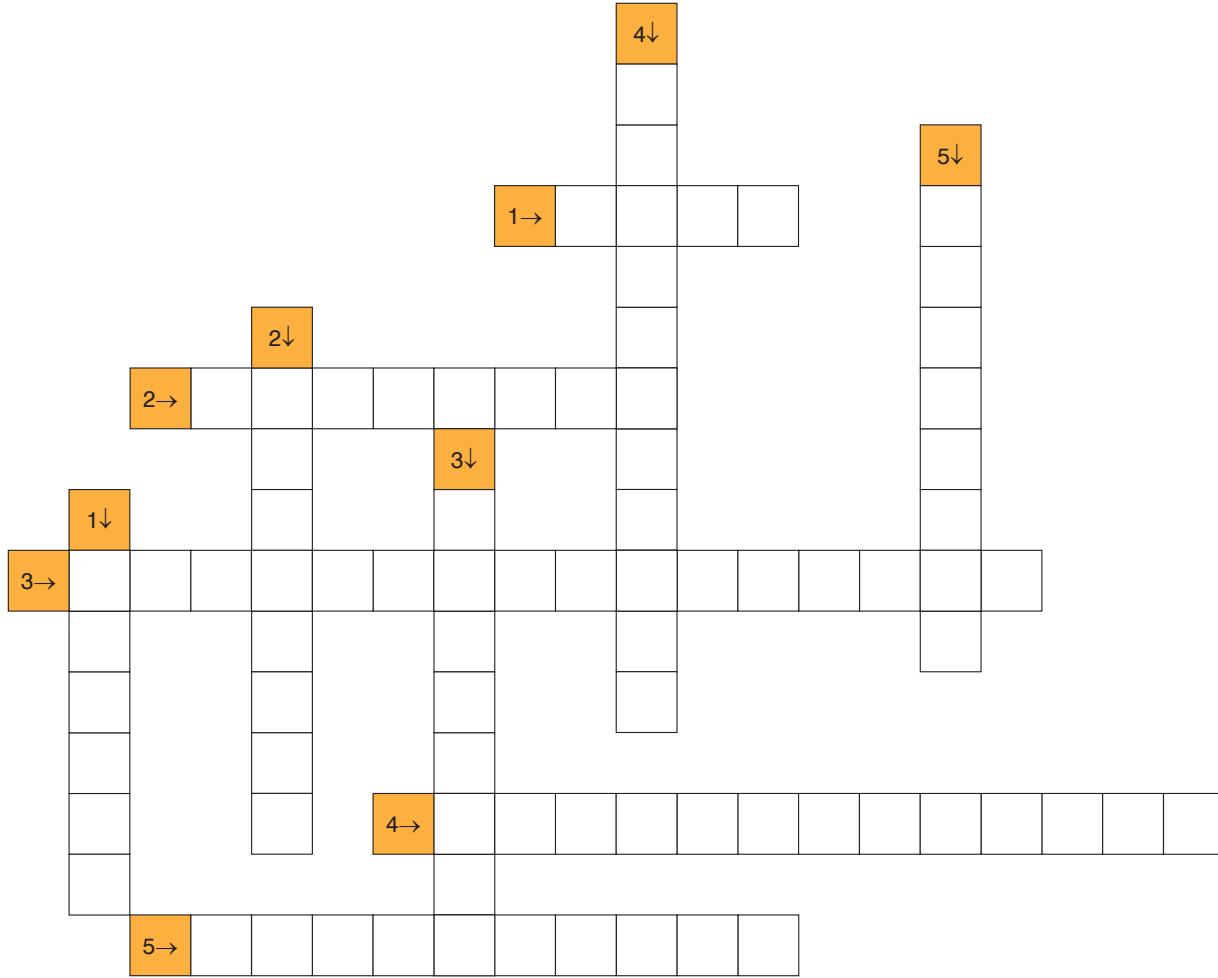
Hobbes'a göre doğa gereği tüm insanlar kendi iyiliklerini istediği için herkesin her şey üzerinde hakkının olduğu doğa durumunda yaşamak isteyen kişiler kendi kendisiyle çelişkide demektir. Bu durum, insanların doğaları gereği kendi iyiliğini istemesine aykırı bir durumdur. Bu yüzden Hobbes bu durumu herkesin herkese karşı savaşı olarak da betimler. Böyle bir durumda *"İnsan insanın kurdudur."* Bunun sonucu olarak da doğa ya da savaş durumunda *"Her şiddetli ölüm korkusu ve tehlikesi vardır ve insan hayatı, yalnız, yoksul, kötü, vahşi ve kısa sürer."*

**BEST
BİLGİ**

Anarşizm (Kuraltanımsızlık)

Anarşizmde bütün ahlaksal değerler, birtakım soyutlamalar, hayaller ve saplantılardan ibarettir. İyinin de kötünün de tek başına anlamı yoktur. Bu nedenle evrensel ahlak yasası olamaz.

SOLDAN SAĞA	YUKARIDAN AŞAĞIYA
1. Felsefenin ahlaki değerle ilgili olan alt dalı, ahlak felsefesi	1. İnsanın eylemlerinde yalnız kendini ve kendi çıkarlarını düşündüğünü savunan felsefi görüş, bencillik
2. Ahlaksal değerlerin, birtakım soyutlama, hayal ve saplantıdan ibaret olduğunu savunan felsefi görüş, kuraltanımazlık	2. İnsana iyinin ve kötünün ne olduğunu açıklayacak ve kabul ettirecek üstün bir otoritenin olmadığını savunan felsefi görüş, hiççilik
3. İnsanın kendi varoluşunu ancak özgürce davranarak gerçekleştirebileceğini savunan felsefi görüş, varoluşçuluk	3. İnsanın tüm eylemlerinin Tanrısal bir irade tarafından düzenlendiğini savunan felsefi görüş, kadercilik
4. Bireyin karar verirken tamamen özgür olduğunu; iyi, kötü, değerli ve değersiz arasındaki seçimi kendi iradesiyle özgürce yaptığını savunan felsefi görüş, belirlenemezcilik	4. İnsanın kararlarında ve eylemlerinde özgür olmadığını, insanın irade ve eylemlerinin içten ve dıştan gelen nedenlerle belirlendiğini savunan felsefi görüş, belirlenimcilik
5. Özgürce gerçekleştirdiğimiz davranışların sonuçlarını üstlenme	5. Hazzın kendi başına bir amaç olduğunu ve insanın sadece kendi yaşadığı hazzı bilebileceğini savunan felsefi görüş, hazcılık

Panteizm, panteizmde olduğu gibi evrenin kendisinin Tanrı olduğunu, panteizmden farklı olarak da ilk devindirici olan Tanrı'nın evren ve tüm varlıkları özünden yarattığını ve evrene aşkın, evrenin bilincinde mutlak ve değişmez bir varlık olarak egemen olduğu inancıdır. Çünkü panteizmde her şey Tanrı'dır; panenteizmde ise her şey Tanrı'dan oluşmuştur.

Örnek .. 5

Ben sevdiğim ve hayran olduğum O'yum

Sevdiğim de benden başkası değildir

Biz bir bedende iki ruhumuz

Sen beni görünce onu görüyorsun

Tıpkı O'nu görünce beni de gördüğün gibi

Hallac-ı Mansur bu dizeleriyle aşağıdaki düşüncelerden hangisini dile getirmektedir?

- A) Tanrıya varmanın yolu akıl değil gönüldür.
- B) İnsan ve Tanrı özdeştir.
- C) Mutluluk, gönülde aşkı duyarak yaşamaktır.
- D) Bütün varlıklar içinde yalnızca insan, Tanrının özünü sezebilir.
- E) İnsan nefisini yok ettikçe Tanrının varlığının bilincine ulaşır.

Çözüm

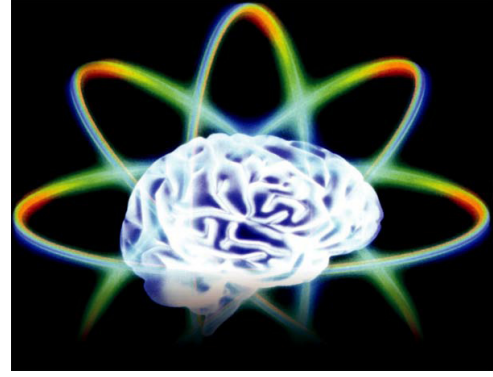
Sorudaki dizelere göre Hallac-ı Mansur kendisini yaratıcıyla bir görmektedir. Bu yorumu da B seçeneğindeki "İnsan ve Tanrı özdeştir." seçeneği özetlemektedir.

Cevap B

Tanrı'nın Varlığını Reddedenler

Ateizm (Tanrıtanımazlık)

Düşünce tarihinde farklı örnekleri olan ateizm, çağımızdaki anlamı ile teizme tepki olarak ortaya çıkmıştır. Teizmin Tanrı'nın varlığı ile ilgili kanıtlarına karşı, Tanrı'nın yokluğu ile ilgili kanıtlar ileri sürülmüştür.

Felsefe tarihinde ateizm daha çok maddeci filozoflarca savunulmuştur. Özellikle 17. yüzyılda, **La Mettrie** ve **Holbach** gibi ateist filozoflar, evrende gördükleri kusurlardan, yetersizliklerden, kötülüklerden yola çıkmışlardır. Böylesine eksik, böylesine kötü bir dünya yarattığına inanılan Tanrı'nın kendisinin de var olduğundan kuşku duyulabilir, diye düşünmüşlerdir. Onlara göre, dinlerin insanın yaşamında oynadığı olumsuz rolün ve din savaşlarının nedeni Tanrı kavramıdır. Ateizm ise boş inançların kökünü kazıyarak, insan yaşamına barış ve huzur getirecektir. Ateizmi, etik bakımdan savunanların başında gelen çağdaş bir ateist düşünür olan **Nietzsche**'ye göre, "Tanrı ölmüştür" ve Tanrı ile beraber tüm eski değerler yıkılmıştır. Şimdi, Tanrı'nın yerini "üstün insan" almıştır. Bu üstün insan, Tanrı'nın ölümüyle birlikte kendi özüne geri dönecek ve özgür bir varlık olacaktır. Günümüzde ateizmi yine etik açıdan savunan düşünür ise **Jean Paul Sartre**'dir. Sartre'a göre, insan özgürlüğünün yolu Tanrı'yı reddetmekten geçer.

Ateizm kelimesi Yunanca'da "Tanrı" anlamına gelen "Theos"tan türemiştir. İnanç (teizm) karşıtı (ateizm) düşüncedir. Hiçbir şekilde ve koşulda Tanrı'nın olamayacağını savunan görüştür.

Bu konu hakkında çeşitli kanıtlar ileri sürülmüştür.

Kötülük Kanıtı: Tanrı olsaydı kötülükler olmazdı. Bu konuda **David Hume**'un şu sözü oldukça ünlüdür:

"Tanrı kötülüğü önlemek istiyor da gücü mü yetmiyor? O halde güçsüzdür.

Gücü yetiyor da önlemiyor mu? O halde kötüdür."

Madde Kanıtı: Tüm varlıklar maddeden meydana gelmiştir. Madde olmayan bir şey de yoktur.

Toplum Kanıtı: Tanrı, toplumsal düzeni sağlamak için insanların kendi kendine uydurduğu bir semboldür.

1. Bilim insanlarının ulaştığı sonuçlar, zaman zaman toplumun önde gelen bireylerine, kurallarına ve değerlerine aykırı olabilir. Hatta bu sonuçlar, toplumsal yaşamda pek çok tartışmaya da neden olabilir. Yine de bilim insanları araştırmalarına devam edecek ve çalışmalarının sonuçlarını tüm karşı çıkmalara rağmen ortaya koyacaklardır.

Bu açıklamada, bilimin hangi özelliği üzerinde durulmuştur?

- A) Değişebilir olma
- B) Nedensellik ilkesine bağlı olma
- C) Birikimli olarak ilerleme
- D) Deneysel yöntemlere dayalı olma
- E) Her türlü otorite ve değerden bağımsız olma

2. Bazı düşünürler, "Hırsızlık yapmak neden kötüdür?" sorusuna "Çünkü hırsızlık yapmak, istenmeyen sonuçlar doğurur, insanların birbirine olan güvenini azaltır ve toplumdan dışlanmaya sebep olur." şeklinde cevap vermişlerdir.

Düşünürlerin cevabına göre, iyiyi kötüden ayırırken eylemin hangi yönü ölçüt alınmaktadır?

- A) Gerçekleştirilmesindeki niyeti
- B) Yol açtığı sonuçları
- C) Ödeve uygunluğu
- D) Haz vermesi
- E) İnanca uygunluğu

3. Duyu verilerinin değişkenliği ve göreceliği karşısında şunu söyleyebiliriz: Hiçbir şey için doğru veya yanlış denilemez. Her yargı ve her yargının çelişigi için aynı güç ve değerde gerekçeler, nedenler bulunabilir. İşte bu nedenle Tanrı, ruh, gerçeklik gibi konularda yargıda bulunmaktan kaçınılmalıdır.

Bu parçaya göre, aşağıdaki felsefi görüşlerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Bilinemezcilik
- B) Yaradancılık
- C) Tanrıtanımazlık
- D) Tüm tanrıçılık
- E) Çoktanrıçılık

4. Bilim, ele aldığı konulara değer yargıları üzerinden yaklaşamaz. Ele aldığı konulara amaçlar, idealler, anlamlar yükleyemez. O, olanı olduğu gibi değer yargılarından uzak bir şekilde ele alır.

Bu durum, bilimsel düşünüşün hangi özelliğinden kaynaklanmaktadır?

- A) Birikimselliğinden
- B) Evrenselliğinden
- C) Objektifliğinden
- D) Sistemli oluşundan
- E) Deneyselliğinden

5. Birey, aynı olay ve durumlar karşısında farklı seçim yapma halinde ve olanağında ise onun varlığı önceden belirlenmiş değildir. Örneğin; kişi karşılaştığı bir trafik kazasında yardım isteyen insanlara yardım etmeyi seçme veya yardım etmeyi seçmeme hakkına sahiptir. Hangisini seçerse seçsin, seçiminden dolayı onu kimsenin yargılamaya hakkı yoktur.

Bu parçaya dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) İnsan, doğa yasalarına uymak zorundadır.
- B) Özgürlük, toplumsal normlara uygun davranmaktır.
- C) Kişinin eylem seçiminde sosyal değerler etkilidir.
- D) Birey, ahlaki eylemlerinin seçiminde özgürdür.
- E) Birey, kararlarını verirken fiziki çevreden etkilenir.

6. "İnanç her dönem farklı yönleriyle irdelenmiş, kimilerince gereksiz kimilerince de zaruri görülmüştür. Sanıyorum ki evrendeki düzene bakıp da inanmamak, inanmaktan daha da güç. Küçük bir bebeğin dünyaya gelişinden, mevsimine göre ayrı bir şekle ve renge sahip olan bir çiçeğin güzelliğine kadar doğadaki her şey, bir yaratıcının varlığını kanıtlar niteliktedir." **diyen bir kişi, aşağıdakilerden hangisini vurgulamaktadır?**

- A) Tanrı'nın varlığı ancak akılla kavranabilir.
- B) Tanrı'nın var olup olmadığı bilinemez.
- C) Evrenin düzeni yaratıcının varlığını kanıtlar.
- D) Evren, çözümlenemez sırlarla doludur.
- E) Din, sorgulanamayan bir yapıdadır.

7. Bilimsel yasalar, doğal olgular arasındaki nedensellik ilişkisini ifade ederler. Bunlardan hareketle henüz ortaya çıkmamış doğal bir olayı önceden tahmin etmek mümkündür. **Bu parçada, bilimin hangi özelliğinden söz edilmektedir?**

- A) Evrensel gerçekliği anlama
- B) Akıl ve mantık ilkeleriyle uyuşma
- C) Birikimli olarak ilerleme
- D) Öngörü sağlama
- E) Değer yargılarından bağımsız olma

8. Varoluş özden önce gelir; insan özünü gerçekleştiren tek varlıktır. İnsan dünyaya atılmış bir varlıktır ve kendisini özgür atılımlarla aşarak varlık haline gelir. İnsan kendi kendisini var kılar; varoluş sürecinde kendi başınadır, ne içinde dayanacak bir değer ne de dışında tutunacak bir dal vardır. İnsana yol gösterecek hiçbir iyi veya kötü yoktur.

Bu parçada, aşağıdaki görüşlerden hangisi ifade edilmektedir?

- A) Hazcılık
- B) Yararcılık
- C) Hiççilik
- D) Sezgicilik
- E) Varoluşçuluk

9. Teoloji, Tanrı'yı ve dinleri konu alır. Tanrı'nın varlığını, niteliklerini, yaratılmış olan varlıklarla ilişkilerini ve dini inançları açıklamaya çalışırken kuralcı davranır. Din felsefesi ise dinin ilkelerini sorgular ama kişilerin daha dindar olmasına çalışmadığı gibi inançları sarsmaya da kalkışmaz, rasyonel bir tavır takınır.

Buna göre, dinin felsefe açısından ele alınması için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Dogmalar belirlediği
- B) Eleştirici ve kuşkucu olduğu
- C) Mantıksal tutarlılık gösterdiği
- D) Dinlerin özünü sorguladığı
- E) Akılla temellendirmeler yaptığı

10. Bir bilim dalı eğer gelişmesiyle dolaylı da olsa insanların maddi refahını ve rahatını artırıyorsa ve eğer kelimenin günlük yaygın anlamıyla mutluluğa yol açıyorsa ona yararlı denebilir. Buna göre, tıp ve fizyoloji acıları azalttığı için, mühendislik evler ve köprüler yapılmasına katkıda bulunarak hayat standartlarını yükselttiği için yararlıdır.

Bu parçada, bilim ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Sonuçlarının tartışılmaz oluşu
- B) Pratik hayata uygulanışı
- C) İnsan merakını tatmin etmesi
- D) Teorik çalışmalardan ibaret olması
- E) Tümevarım yöntemine dayanması

11. Herhangi bir davranışın doğruluğunun ya da gerekliliğinin belirlenmesinde alınacak ölçüt mutluluk olmalıdır. Burada bireyin mutluluğundan çok, genelin mutluluğu amaçlanmalıdır. Amaç olarak cezanın kendisi kötüdür fakat bu görüşe göre daha büyük bir kötülüğü önlediğinden yararlı görülebilir.

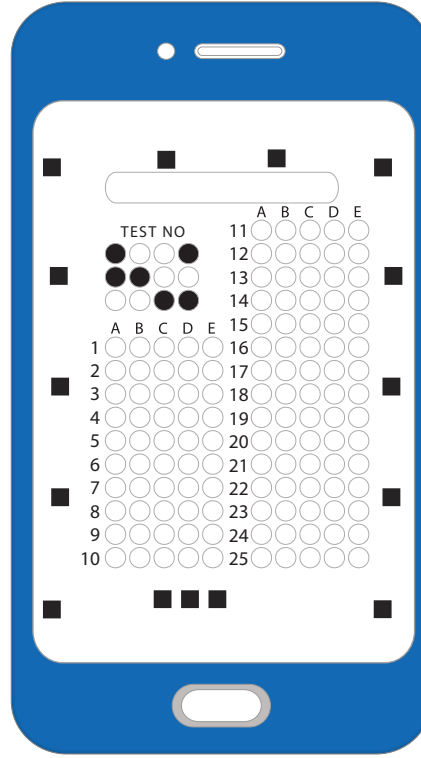
Bu yaklaşımın temelinde bulunan yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bireysel menfaatlere uygun olmayan davranışlar cezalandırılmalıdır.
- B) Bireyin duygularını tatmin eden eylem, ahlaki yaşamın çıkış noktası olmalıdır.
- C) Yazılı kurallar geleneğe göre şekillenmelidir.
- D) En çok sayıda insanın yararına olan eylem iyidir.
- E) Mutluluğa ulaşmanın yolu, ruhu gereksiz fikirlerden kurtarmaktır.

12. Tanrı, bu evrenin içinde değil dışındadır. Tıpkı bir saatçinin saati üretip zamanı gösterecek şekilde ayarladıktan sonra saatin dışında ve ondan farklı olması gibi Tanrı da evrenden tümüyle farklıdır ve evrenin dışındadır. Saatçinin saatle ilişkisini tümüyle kesmesi gibi Tanrı'nın da evrenle hiçbir ilişkisi yoktur.

Bu parçada açıklaması verilen felsefi görüş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Teizm
- B) Deizm
- C) Panteizm
- D) Ateizm
- E) Agnostisizm

4. Basamak Kontrol Testi Optiği

4. BASAMAK CEVAP ANAHTARI

BP-1 Cevabını öğrenciler yazacaktır. BP-2 Cevabını öğrenciler yazacaktır.

BP-3 SOLDAN SAĞA: 1. SEÇİCİ - 2. OBJEKTİF - 3. GENELLEYİCİ - 4. MANTIKSAL
YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1. HİPOTEZ - 2. BİLİM - 3. TEORİ - 4. ÖNDEYİ

BD -1 1-D 2-C 3-A 4-B 5-E 6-C 7-E 8-B 9-A 10-D 11-A 12-E

BP-4 Cevabını öğrenciler yazacaktır. BP-5 Cevabını öğrenciler yazacaktır.

BP-6 SOLDAN SAĞA: 1. ETİK - 2. ANARŞİZM - 3. EGZİSTANSİYALİZM - 4. İNDETERMİNİZM - 5. SORUMLULUK
YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1. EGOİZM - 2. NİHİLİZM - 3. FATALİZM - 4. DETERMİNİZM - 5. HEDONİZM

BD -2 1-E 2-D 3-B 4-E 5-A 6-C 7-B 8-C 9-D 10-B 11-A 12-C

BP-7 Cevabını öğrenciler yazacaktır. BP-8 Cevabını öğrenciler yazacaktır.

BP-9 SOLDAN SAĞA: 1. DEİZM - 2. TEOLJİ - 3. AGNOSTİSİZM - 4. PANTEİZM - 5. TELEOLOJİK
YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1. ONTOLOJİK - 2. KOZMOLOJİK - 3. ATEİZM - 4. PANENTEİZM - 5. TEİZM

BD-3 1-B 2-A 3-E 4-D 5-C 6-E 7-A 8-B 9-A 10-E 11-C 12-D

BKT 1-E 2-B 3-A 4-C 5-D 6-C 7-D 8-E 9-A 10-B 11-D 12-B

1. Bilginin oluşumu için gerekli olan kavramlar nelerdir?

2. Aşağıda verilen filozofları uygun olan felsefi görüşleriyle eşleştiriniz.

1. Gorgias	a. Materyalizm
2. Husserl	b. Nihilizm
3. La Mettrie	c. Oluş felsefesi
4. Whitehead	d. İdealizm
5. Aristoteles	e. Fenomenoloji

3. Aşağıdaki boşlukları verilen kavramlarla uygun bir şekilde doldurunuz.

uygunluk	ödev	zanaat	philosophia	teori (kuram)	kötülük
----------	------	--------	-------------	---------------	---------

- a. Dilimize felsefe olarak geçen nın terim anlamı "bilgelik sevgisi"dir.
- b. Bilginin doğruluğunu gerçekte olan ilişkisinde arayan ölçüte denir.
- c. Doğruluğu az çok deneysel olarak gösterilmiş olan genel açıklamalar bütününe adı verilir.
- d. Kant'ın ahlak anlayışına genel olarak ah-lakı denir.
- e. "Böylesine eksik ve olumsuzluklar taşıyan bir dünyanın Tanrı tarafından yaratılmamış olması gerekir." argümanı kanıtı olarak adlandırılır.
- f. İnsanların maddi gereksinimlerini karşılamaya dönük, deneyim ve usta-lık gerektiren işe adı verilir.

4. Atmosferi olan tüm gezegenlerde hayat vardır.

Venüs, atmosferi olan bir gezegendir.

O halde, Venüs'te de hayat vardır.

Bu akıl yürütme aşağıdakilerden hangisini örneklendirir?

- A) Felsefi görüş B) Analoji C) Tümevarım
D) Tümdengelim E) Çelişiklik

4. Aşağıdaki cümleleri ilgili olan kavramlarla doğru olarak eşleştiriniz.

a. Bilginin bireyin düşüncesine dayalı olmasıdır.	Protagoras
b. Düşüncelerin mantıksal bir bağ ile bağlı olup çelişkisiz olmasıdır.	Hipotez
c. "İnsan her şeyin ölçüsüdür." diyerek bilginin göreceli olduğunu dile getiren filozoftur.	Bilimsel yöntem
d. Aklın ve deneyin bilgiyi birlikte vereceğini söyleyerek onların sentezini yapan görüştür.	Subjektiflik
e. Bilimsel bir sonuca ulaşmak ya da bir önermeyi doğrulamak için izlenen yol, metot ve evreler bütünüdür.	Kritisizm
f. Henüz yeterince doğrulanmamış olgusal ve doğrulanabilir önermelerdir.	Tutarlılık

5. Aşağıdaki cümleleri Doğru ve Yanlış olmalarına göre değerlendiriniz.

	D	Y
a. Bilme etkinliği özne (bilen) ve nesne (bilinen) arasında oluşan süreçtir.		
b. Felsefe, akıl ve düşünce ile değil, günlük deneyimlerle temellendirilen bir bilgidir.		
c. Felsefenin tek bir tanımı yapılamaz.		
d. Felsefede bilginin mümkün olmadığını savunanlar şüpheliler olarak adlandırılır.		
e. Platon'a göre duyular bize doğru bilgiyi sağlar.		
f. Bilimler yalnızca olanı incelerken, felsefe olması gerekeni de ele alır.		
g. Ahlak ve etik aynı anlama gelmektedir.		
h. Kant'a göre, ahlak yasasına ya da ödeve uygun her eylem ahlakidir.		
i. Ateizm, Tanrı'nın varlığını reddeden görüştür.		
j. Sanat felsefesinin kapsamı estetikten daha fazladır.		